ERNST RUDOLF NEUBAUER (1822–1890) REPERE BIOGRAFICE ȘI LITERARE

ȘTEFĂNIȚA-MIHAELA UNGUREANU

Ernst Rudolf Neubauer (1822–1890) Biographical and literary references

(*Abstract*)*

In the gallery of Bukovinian personalities, the name of Ernst Rudolf Neubauer is related to a rich cultural activity, being known as a teacher and writer, but especially as a pioneer of journalism in Bucovina. Ernst Rudolf Neubauer was born in Iglau, Moravia, on April 14th, 1822, into the large family of Kaspar Vinzenz Neubauer and Anna Soupuch. He studied religion, mathematics, Latin, natural sciences, physics, universal history and philosophy. After graduation, at the request of his father, he enrolled at the Faculty of Law of the University of Vienna. In 1848, Neubauer participated in the revolutionary demonstrations between March 13 and 17, enrolling as a volunteer in the Guard of the Academic Legion, Corps of Lawyers, Company I. Later Neubauer arrived in Bukovina, as a substitute teacher at the High School in Chernivtsi, where he taught German , history and geography for the upper course, and Greek for the lower course of the Gymnasium. Neubauer integrates, at the beginning, in the teaching staff, proves seriousness and concern for teaching. On April 1, 1853, he gave a lecture at the Gymnasium on the difficulties faced by a German language teacher in a province with several nationalities and several spoken languages, such as Bucovina, and made proposals for the improvement of the education system. He supported the activity of many companies and associations in Chernivtsi and was actively involved in cultural events, especially theatre. Since 1862, under a contract with the Ministry of Public Instruction, Neubauer has also worked as a journalist, as the founder and editor-in-chief of the first German-language newspaper in Bukovina, entitled "Bukowina. Landes- und Amtszeitung" and his literary supplement "Sonntagsblatt", which were first printed in Johann Eckhardt's printing house and later in his own printing house. In 1874 Neubauer was appointed director of the State High School in Rădăuți, where he asserted himself as an excellent pedagogue and was permanently involved in the proper functioning of the institution's activity. He is the founder of the Teachers' Library (Lehrerbibliothek), contributing a donation of 250 books and periodicals. He wrote lyrics and prose, collaborated with various periodicals and promoted young talents from Bucovina in the literary field.

Keywords: Bukovina, Ernst Rudolf Neubauer, Chernivtsi, Rădăuți, teacher, writer, journalist, newspaper.

*

Analele Bucovinei, **XXVII**, *2* (55), p. 381–397, Rădăuți – București, 2020

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

E. R. Neubauer (ca. 1880)

Sursa: Peter Rychlo, Oleg Liubkivskyj, *Literaturstadt Czernowitz*, 2., verbesserte Auflage. Czernowitz 2009, p. 23.

În galeria personalităţilor bucovinene, numele lui Ernst Rudolf Neubauer este legat de o bogată activitate culturală, fiind cunoscut ca profesor şi scriitor, dar mai ales ca pionier al jurnalisticii în Bucovina.

Ernst Rudolf Neubauer se naşte la Iglau, în Moravia, în 14 aprilie 1822, în familia numeroasă a lui Kaspar Vinzenz Neubauer şi a Annei Soupuch. Este al şaselea copil al acestora, după sora Maria Rosalia (n. 3.09. 1815) şi fraţii Karl Kaspar (5.10.1816), Maximilian (15.09.1817), Ludwig Karl Eduard (9.08.1819) şi Leopold Vinzenz (29.10.1820), fiind urmat de încă o soră, Theresia Vinzenzia (n. 15.10 1823) şi un frate, Johann Vinzenz (n. 21.12.1824)[1]. Copilăria o petrece la Wilenz, un sat aflat la 7 km depărtare de Iglau, unde tatăl său deţinea o moşie – un loc idilic, de care Neubauer, în autobiografia sa[2], îşi aminteşte cu plăcere: „O pădure întinsă, umbroasă, un iaz mare, bătrân […], argaţi şi slujnice cu veşmintele, tradiţia şi graiul vechilor alemani, basme şi legende în nopţile lungi de iarnă, şi vara, cu cele mai frumoase cântece populare, au fost primele care mi-au hrănit fantezia”[3]. Aici primeşte primul abecedar şi învaţă, cu un mentor particular, să citească, să scrie şi să recite.

La vârsta de 10 ani, se înscrie la cursurile gimnaziului din Iglau, începând cu anul şcolar 1832/33, odată cu fratele său, Leopold, mai mare cu doi ani. Neubauer se remarcă prin rezultatele foarte bune şi, mai ales, prin talentul de orator şi darul

[1] Informaţiile cuprinse în acest articol sunt extrase din singura monografie consacrată lui Ernst Rudolf Neubauer, realizată de Alfred Klug: *Ernst Rudolf Neubauer. Der Mann und das Werk*, I. Teil, A. „Der Mann”, B. „Das Werk”, Cernăuţi, Editura V. Mühldorf, 1931–1933. Această lucrare este citată ca sursă de bază în toate articolele şi fişierele biobibliografice, puţine la număr, de altfel, care se referă la viaţa şi activitatea sa.

[2] După Alfred Klug, Ernst Rudolf Neubauer a lăsat, în manuscris, o lucrare intitulată *Biographische Momente*, pe care a redactat-o în anul 1878. După moartea sa, manuscrisul a fost publicat în „Bukowiner Nachrichten” şi „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, în 1908. Alfred Klug arată că, deşi lucrarea ar trebui să fie principala sursă de informaţii legată de biografia lui Neubauer, ea conţine „mai mult poezie, decât adevăr”. Tot Klug este cel care a făcut corecturile necesare, pe baza documentelor de arhivă. Vezi Alfred Klug, *op. cit.*, pp. 7–8.

[3] *Ibidem*, p. 18. În original: „Ein weitläufiger, düsterer Tannenwald, ein grosser alter Teich […], Knechte und Mägde mit altalemannischer Tracht, Sitte und Sprache, Sagen und Märchen an langen Winterabenden und die sonderbarsten Volkslieder zur Sommerzeit boten meiner Phantasie die erste Nahrung”.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

de a vorbi în versuri. În anul şcolar 1836/37 termină clasa a IV-a „gramaticală” şi în 1838/39 clasa a doua de „umanioare” (a retorilor şi poeţilor)[4]. Clasele a VII-a şi a VIII-a, numite clase de filozofie, erau la acea vreme incluse în sistemul de învăţământ superior. Neubauer le urmează în cadrul Universităţii din Praga, în perioada 1839–1841. Studiază religia, matematica, latina, ştiinţele naturii, fizica, istoria universală şi filosofia. După absolvire, la dorinţa tatălui său, se înscrie la Facultatea de Drept a Universităţii şi Viena[5]. Între 1844 şi 1846, efectuează mai multe călătorii prin Austria şi îşi câştigă existenţa ca meditator privat în Viena. În colaborare cu fratele său, Maximilian, începe să scrie primul volum de poezii, *Schilf und Weide*, care apare în 1847[6]. În toamna aceluiaşi an, Ernst Rudolf Neubauer ocupă postul de secretar de redacţie al periodicului „Wiener Zeitung”, realizând rubrica *Foiletton* şi cea dedicată informaţiilor din domeniul artei. În afară de îmbunătăţirea situaţiei materiale, acest lucru îl familiarizează cu activitatea de redacţie şi deschide accesul în cercurile de intelectuali vienezi, unde îl cunoaşte, între alţii, pe Moritz Gottlieb Saphir, redactorul revistei de satiră „Der Humorist”[7].

În anul 1848, Neubauer participă la demonstraţiile revoluţionare dintre 13 şi 17 martie, înrolându-se ca voluntar în „Garda Legiunii Academice, Corpul Juriştilor, Compania I”[8]. De asemenea, face parte din grupul radical de studenţi „Reform-Rotte”, condus de prietenul său, juristul Wutschel, originar şi el din Moravia. Este rănit, dar nu grav. În 29 iulie, Neubauer este numit proprietar şi redactor al ziarului „Der freie Wiener”. Publicaţia îşi începuse apariţia la 1 aprilie 1848, având subtitlul „Wochenschrift für Scherz und Ernst, Novelle und Erzählung, Ironie und Satyre, Kunst und Literatur, Politik und Wissenschaften”, redactor responsabil fiind Alexander Medis. Trei luni mai târziu, acesta se îmbolnăveşte şi moare, la conducerea redacţiei urmând Fr. Schmutz. Acesta scoate încă patru numere, după care este înlocuit cu J. M. Schleichert. Ziarul are o frecvenţă de două numere pe săptămână şi, începând cu nr. 33 din 15 iulie 1848, îşi schimbă subtitlul în „organ radical şi ziar politic”, anunţând că va apărea de patru ori pe săptămână. De asemenea, în acelaşi număr se publică un articol preluat din alt ziar radical vienez, „Studenten-Courier”, intitulat „Die Republik in Wien”. Reacţia procuraturii din Viena este promptă: redactorii de la „Studenten-Courier”, împreună cu Schleichert sunt daţi în judecată. În cele din urmă, toţi cei acuzaţi sunt exoneraţi, „în uralele mulţimii”[9].

[4] Alfred Klug, *op. cit.*, I. Teil, A. „Der Mann”, p. 20.
[5] *Ibidem*, pp. 21–22.
[6] *Ibidem*, p. 24.
[7] *Ibidem*, p. 26.
[8] *Ibidem*. În original: „Garde der akademischen Legion, Juristenkorps, 1. Comp.”.
[9] Alfred Klug, I. Teil, A. „Der Mann”, p. 26; idem, *op. cit.*, 2. Teil, „Der Journalist”, pp. 19–20; D. Vatamaniuc, „Ernst Rudolf Neubauer, profesor, scriitor şi jurnalist”, în „Analele Bucovinei”, anul I, nr. 1, 1994, pp. 113–121; idem, *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, prefaţă de acad. Ștefan Ștefănescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006, pp. 239–247.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

Pentru a se asigura continuarea apariţiei ziarului, conducerea îi revine, aşadar, lui Neubauer, care îi schimbă denumirea în „Der freie Wiener. Revistă pentru politică şi literatură", dar îi păstrează caracterul radical. Acest fapt este demonstrat şi de felul în care îşi declară crezul său politic la preluarea ziarului, şi anume, prin lozinca: „Mit Gott für Freiheit und Vaterland!" [Cu Dumnezeu pentru libertate şi patrie!].

Într-un articol intitulat „Die Monarchie und die Volksvertretung" [Monarhia şi reprezentanţa poporului], Neubauer critică monarhia constituţională ca formă de guvernare: „Monarhia constituţională înseamnă o semi-libertate artificială, pentru un popor ce nu este încă părtaş la libertate, un armistiţiu între puterea absolută a monarhului şi puterea absolută a poporului, dar nu este o pace, nu este un organism viabil"[10]. Ca urmare a atitudinii antimonarhice, după apariţia a încă trei numere (36/1.08.1848, 37/2.08.1848 şi 38/9.08.1848), ziarul este sistat.

După înăbuşirea mişcărilor populare, din cauza participării la acţiunile revoluţionare ale studenţilor, Wutschel şi Neubauer sunt trimişi în faţa Tribunalului militar. Wutschel reuşeşte să fugă în America, în octombrie 1848, iar Neubauer părăseşte Viena o lună mai târziu[11].

În anul 1849, la nici şase luni de la evenimentele amintite mai sus, Neubauer publică un volum de poezii, intitulat *Österreichisch-patriotische Lieder* [Cântece austriece patriotice], închinat „cu deplin devotament" împăratului Franz Josef, pentru care primeşte „Medalia de aur pentru realizări literare"[12]. Este o schimbare radicală a orientării politice a autorului. Biograful său, Alfred Klug, se întreabă: „A dorit, oare, Neubauer ca prin aceste poezii să facă posibilă intrarea sa în serviciul de stat?"[13] Cel mai probabil, situaţia critică în care se afla – dificultatea de a-şi găsi un loc de muncă potrivit pregătirii sale din cauza trecutului său reacţionar – l-a determinat să-şi schimbe poziţia. Franz Friedrich Exner, care i-a fost profesor la Praga şi devenise, între timp, consilier în cadrul Ministerului Instrucţiunii Publice din Viena, îi recomandă să accepte un post în învăţământ, „cât mai departe, în est", „pentru a evita alte conflicte".

Astfel, Neubauer ajunge în Bucovina, ca profesor suplinitor la Gimnaziul Superior din Cernăuţi, activitate pe care o începe în 14 aprilie 1850[14]. Obiectele pe care le predă sunt limba germană, istorie şi geografie pentru cursul superior, şi limba greacă pentru cursul inferior al Gimnaziului. De menţionat este faptul că Neubauer nu a susţinut mai înainte un concurs de ocupare a postului, drept urmare, în 1851, îi transmite Comisiei de examinare din cadrul Universităţii din Lemberg

[10] Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, „Das Werk", 2. „Der Journalist", p. 21. În original: „Die konstitutionelle Monarchie ist eine künstliche, halbe Freiheit für ein für Freiheit noch nicht herangezogenes Volk, ein Waffenstillstand zwischen absoluter Königs- und absoluter Volksherrschaft, aber kein Frieden, kein lebensfähiger Organismus".

[11] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann", p. 31.

[12] *Ibidem*, p. 32.

[13] *Ibidem*, p. 31.

[14] Alfred Klug, *op. cit.*, p. 33.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

intenţia de a participa la un astfel de concurs, ce i-ar fi dat dreptul de a preda obiectele dorite la clasele gimnaziale superioare. În anul şcolar 1851/1852, Neubauer îşi pregăteşte lucrările pentru evaluarea scrisă şi se prezintă în toamna anului 1852 la examenul oral. I se aprobă predarea limbii germane la clasele superioare, iar istoria şi geografia numai la cele inferioare[15]. Prin decretul din 20 martie 1853 este numit profesor provizoriu.

Neubauer se integrează, la început, în colectivul de profesori, dovedeşte seriozitate şi preocupare pentru activitatea didactică. La 1 aprilie 1853, susţine în cadrul Gimnaziului o prelegere despre dificultăţile cu care se confruntă un profesor de limba germană într-o provincie cu mai multe naţionalităţi şi mai multe limbi vorbite, precum Bucovina, şi face propuneri pentru îmbunătăţirea sistemului de învăţământ[16].

În anul şcolar 1854/55, Neubauer îşi ia concediu în vederea pregătirii examenelor de calificare restante. Pleacă la Viena, dar nu se ocupă de acestea, ci se înscrie la cursurile de anatomie descriptivă şi topografică ale profesorului Joseph Hirtl şi obţine, în schimb, aprobarea să predea ştiinţele naturii la clasele gimnaziale inferioare[17].

În 1857, este numit oficial în postul de profesor de către Ministerul Instrucţiunii, cu deducerile salariale aferente. În 1859, după o nouă revizuire a situaţiei cadrelor didactice în vederea măririi salariilor, se constată că, deşi numărul de obiecte de predare pentru care Neubauer a susţinut examene depăşeşte cerinţele legale, el nu are dreptul la mărire, deoarece nu este calificat să predea la ambele cursuri gimnaziale la majoritatea disciplinelor. Neubauer adresează un protest Ministerului Instrucţiunii, dar nu primeşte răspuns. Situaţia se va reglementa abia în 1871, când, în urma promovării examenelor necesare pentru disciplinele istorie şi geografie, Neubauer este numit profesor titular, calificat pentru ambele cursuri ale Gimnaziului Superior din Cernăuţi, şi i se plătesc retroactiv toate sporurile cuvenite[18]. Va mai profesa aici încă doi ani.

Câteva mărturii ale unor foşti elevi ai lui Ernst Rudolf Neubauer vin să întregească imaginea sa de profesor. Karl Emil Franzos, cel care avea să devină unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori de limba germană din Bucovina, îl considera un profesor care, „în timp ce redacta ziarul, făcea versuri multe şi mediocre şi se ocupa puţin de noi. Totuşi, era german şi ştia germana”[19]. Karl Wolf, fiul directorului gimnaziului, Stefan Wolf, era de părere că: „Neubauer a fost un profesor deosebit. Poseda cunoştinţe vaste şi harul de a le împărtăşi elevilor într-o formă frumoasă, atractivă. Această versatilitate făcea ca prelegerile sale să fie

[15] Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, „Der Schulmann”, p. 7.
[16] *Ibidem*, p. 8.
[17] *Ibidem*, p. 9.
[18] Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, „Das Werk”, 1. „Der Schulmann”, p. 13.
[19] *Ibidem*, p. 14. Informaţia este preluată de Alfred Klug dintr-un articol semnat de Raimund Friedrich Kaindl şi publicat în „Neue Freie Presse”, în anul 1903. În original: „[…] der zugleich die Landeszeitung redigierte, sehr viele und sehr mittelmässige Verse machte und sich wenig um uns kümmerte. Immerhin war er ein Deutscher und des Deutschen mächtig”.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

incredibil de stimulante şi captivante. În special la orele de istorie, această abilitate îi permitea să separe esenţialul de neesenţial şi să formeze o imagine clară, plină de culoare şi impresionantă a perioadei pe care o prezenta. Caracterizarea personalităţilor istorice era strălucitoare, plină de viaţă şi claritate. Cu la fel de multă inspiraţie ştia să structureze lecţiile de limba şi literatura germană. Elevii au fost mereu dornici să-i asculte cuvintele […]. Nu este de mirare, aşadar, că l-au admirat şi l-au iubit ca pe un idol”[20].

Printre elevii săi de la Gimnaziul din Cernăuţi se numără Theodor Stefanelli, precum şi Mihai Eminescu, pe care îl remarcă pentru pasiunea pentru istorie şi îl apreciază cu calificativul „excelent”[21].

Oraşul Cernăuţi nu este doar locul în care Neubauer îşi dezvoltă cariera de profesor, ci şi cel în care o cunoaşte pe Amalie Diener (n. 12.02.1816), fiica lui Ferdinand Diener, consilier în *Forum Nobilium* din Lemberg, cea care avea să-i devină soţie în 1854[22]. Din căsătorie nu au rezultat copii.

Treptat, Neubauer se integrează şi îşi cultivă legăturile cu mediul intelectual bucovinean, mai ales cu cei care îi împărtăşesc viziunile şi preocupările estetice şi literare. Îl cunoaşte, de pildă, pe Wilhelm Cappileri[23], cu care colaborează la realizarea primului număr al periodicului literar „Buchenblätter”[24], pe poetul Iuri Fedkowicz[25], pe care îl încurajează să traducă în limba germană cântece din folclorul ucrainean, sau pe pictorul Franz Xaver Knapp, împreună cu care editează volumul *Illustrierte Bukowina* (Viena, 1874), alcătuind textele explicative pentru 12 din cele 18 stampe reprezentând imagini din Bucovina[26]. Dintre membrii

[20] *Ibidem*, p. 15. În original: „Neubauer war ein trefflicher Lehrer. Er besass umfangreiche Kenntnisse und die Gabe, sie in schöner, anziehender Form den Schülern mitzuteilen. Diese Vielseitigkeit machte seine Vorträge ungemein anregend und fesselnd. Sie befähigte ihn namentlich beim geschichtlichen Unterricht, das Wichtigste von dem Unwesentlichen zu sondern und ein klares, farbenreiches und eindrucksvolles Bild des Zeitabschnittes zu entwerfen, den er gerade behandelte. Seine Charakteristik der historischen Persönlichkeiten war lichtvoll, lebendig und anschaulich. ebenso anregend wusste er den Unterricht in der deutschen Sprache und Literatur zu gestalten. Stets lauschten die Schüler mit Spannung seinen Worten […]. Kein Wunder, also, dass ihn seine Schüler wie einen Abgott verehrten und liebten”.

[21] Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, 1. „Der Schulmann”, p. 16.

[22] Idem, *op. cit.,* 1. Teil, „Der Mann”, p. 35.

[23] Wilhelm Cappilleri (1834–1905), scriitor şi actor austriac. Vezi: Amy Colin, Alfred Kittner (ed.), *Die versunkene Dichtung der Bukowina. Eine Anthologie deutschsprachiger Lyrik*, München, Editura Wilhelm Fink, 1994, pp. 354–355.

[24] „Buchenblätter: Dichtungen aus der Bukowina”, Cernăuţi, 1864.

[25] Osip Yuri Fedkowicz (1834–1888), poet ucrainean, traducător din limbile germană şi engleză. A fost inspector şcolar, redactor al revistei ucrainene „Proswita” şi director al teatrului ucrainean din Lemberg. Vezi: Amy Colin, Alfred Kittner, *op. cit*, pp. 360–361.

[26] D. Vatamaniuc, în *op. cit.*, p. 246, dă, în traducere, 11 titluri de stampe (aflate în colecţia Bibliotecii Academiei Române), pentru care Neubauer a alcătuit descrieri: *Piaţa Cernăuţiului*, *Uliţa mare din Cernăuţi*, *Cataractul Sucevei lângă Şipote*, *Egumenia cea veche „Vatra Moldoviţei”*, *Mormântul lui Ioan cel Nou în cripta metropolitană la Suceava*, *Mănăstirea Putna*, *Bordeiul unui locuitor din Carpaţi*, *Mănăstirea Dragomirna*, *Monumentul tătarilor lângă Eisenau*, *Suceava, odinioară capitala Moldovei*, *Strâmtoarea „Lucava” lângă Moldova, în Carpaţi*.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

nobilimii bucovinene, prieten apropiat îi devine baronul Ioan Mustaza, căruia îi dedică volumul de poezii *Lieder aus der Bukowina* [Cântece din Bucovina], publicat în 1855 la Viena[27]. În 1859, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naşterea lui Friedrich Schiller, Neubauer organizează în propria casă, cu sprijinul material al baronului Mustaza, o festivitate la care participă în jur de 150 de invitaţi[28].

Ernst Rudolf Neubauer susţine activitatea a numeroase societăţi şi asociaţii din Cernăuţi. Este membru fondator al Societăţii Cazinoului, membru al Asociaţiei de Gimnastică (Turnverein) înfiinţate în 1867, dar şi al Reuniunii Muzicale (Musikverein). Programul primului concert, din 18 noiembrie 1862, s-a deschis cu un *Prolog*, recitat de Neubauer, iar la inaugurarea noului sediu al acestei organizaţii, în 27 mai 1876, a fost intonat imnul *Lob der Harmonie* (Laudă armoniei), de asemenea pe versurile lui Neubauer, muzica fiind compusă de directorul Reuniunii muzicale, Adalbert Hrimaly[29]. Scriitorul devine membru în comitetul de conducere şi inspector al şcolii de muzică a Reuniunii.

Ernst Rudolf Neubauer se implică activ în evenimentele culturale din Cernăuţi. În calitate de membru al Asociaţiei de ajutorare a elevilor săraci şi sârguincioşi „Împăratul Franz Josef", propune, în anul 1865, organizarea unui concert de binefacere, pentru care scrie şi prezintă, de asemenea, un *Prolog*[30]. Pentru a suplimenta veniturile Asociaţiei de ajutorare „Împărăteasa Elisabeta", care sprijinea copii orfani sau fără posibilităţi materiale, Neubauer susţine o serie de şase conferinţe publice, pe teme de filozofie diverse, primele de acest fel la Cernăuţi[31]. Talentul său de orator şi de poet îl antrenează în numeroase astfel de activităţi, care presupun compunerea de poezii patriotice, prologuri şi cuvântări (de ex., cu prilejul inaugurării stagiunilor teatrale sau a aniversărilor sau vizitelor perechii imperiale în Bucovina).

Ernst Rudolf Neubauer este, de asemenea, membru fondator al Bibliotecii Ţării Bucovinei (Bukowiner Landesbibliothek), deţinând funcţia de custode al acesteia, neremunerată, până la predarea ei către Comitetul Ţării (Landesausschuss); este membru al Societăţii pentru Cultură şi Literatură din Bucovina (Verein für Landeskunde und Landeskultur in der Bukowina) şi membru corespondent al Institutului Geologic Imperial Austriac (kaiserlich-österreichischen geologischen Reichsanstalt)[32].

Neubauer se remarcă, până la sfârşitul vieţii, prin pasiunea pentru călătorii, nu doar în Bucovina, ci şi în afara ei, pe parcursul cărora organizează recitaluri de improvizaţie în versuri. În anul 1854, de pildă, când îşi ia concediul pentru susţinerea examenelor, îşi vizitează rudele din Iglau, poposeşte la Viena, apoi îşi continuă călătoria spre Semlin, Turnu-Severin, Nicopole, Vidin, Ruse şi Silistra.

[27] Alfred Klug, 1. Teil, „Der Mann", p. 40.

[28] „Bukowina. Landes- und Amtszeitung", Cernăuţi, anul IV, nr. 130, 8 noiembrie 1865, p. 3. (în continuare se va cita: „Bukowina Zeitung").

[29] Alfred Klug, *op. cit.*, p. 41.

[30] „Bukowina Zeitung", anul IV, nr. 133, 15 noiembrie 1865, p. 2.

[31] Alfred Klug, *op. cit.*, p. 42.

[32] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann", p. 43.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

În anul 1860, călătoreşte în Transilvania, Ţara Românească, apoi în Bavaria şi Austria. Peste tot, Neubauer îşi uimeşte publicul cu talentul său de improvizator, după cum se poate vedea din ecourile din presa vremii. Într-un articol din „Grazer Morgenpost", cu referire la spectacolele susţinute la Teschen, Bielitz, Görlitt, Breslau şi Leipzig în 1884, prestaţia lui este prezentată astfel: „Recent am întâlnit o nouă apariţie în lumea artistică, ce pare să confirme, într-o manieră demnă, tradiţiile rapsozilor; un talent fenomenal ce uneşte, cu înaltă măiestrie poetică, cunoştinţele vaste cu o nobilă şi umanistă concepţie despre viaţă […]. Această personalitate, înzestrată cu cele mai deosebite şi frumoase daruri ale spiritului şi ale inimii, este consilierul şcolar şi fostul director de gimnaziu E. R. Neubauer […]"[33].

De asemenea, publicaţia „Silesia" relata, în ediţia din 14 decembrie 1883, că: „Oricât de departe ne-am întoarce în istoria poeziei căutând informaţii veridice despre rapsozi şi improvizatori, Neubauer este primul şi singurul improvizator cunoscut până acum, care lasă publicul să hotărască nu doar temele şi rimele, ci şi felul poeziei şi forma strofelor […], ceea ce nu s-a mai întâlnit şi nici nu s-a considerat a fi posibil până acum pe tărâmul poeziei improvizate"[34].

Se cuvine să menţionăm aici că aceste spectacole, care i-au adus admiraţia şi respectul publicului pentru talentul său neobişnuit, erau gândite şi ca o modalitate de îmbunătăţire a situaţiei sale financiare. Din păcate, timpul îndelungat în care lipseşte de la catedră atrage nemulţumirea directorului Gimnaziului Superior din Cernăuţi, Stefan Wolf. Acesta se va opune vehement unei noi cereri de concediu, în 1864, pe care Neubauer o obţine, în cele din urmă, de la minister. Înrăutăţirea relaţiilor dintre cei doi va duce la plecarea lui Neubauer din Cernăuţi[35].

Din 1862, în baza unui contract încheiat cu Ministerul Instrucţiunii Publice, Neubauer reia activitatea de jurnalist, în calitate de fondator şi redactor responsabil al ziarului „Bukowina. Landes- und Amtszeitung" şi al suplimentului său literar „Sonntagsblatt", care se tipăresc iniţial în tipografia lui Johann Eckhardt, iar ulterior în tipografia proprie.

În anul 1866, la 14 iunie, izbucneşte războiul austro-prusac, de partea Austriei angajându-se în conflict 13 state, între care şi Bucovina. În Cernăuţi, atmosfera era destul de tensionată, dorinţa de a se înrola în armata imperială manifestându-se şi în rândul tinerilor. Încă din data de 26 mai, studenţii de la clasa a şasea superioară

[33] Ibidem, 2. Teil, 3. „Der Rhapsode", p. 31. În original: „In jüngster Zeit ist eine Erscheinung in der Kunstwelt zu Tage getreten, welche berufen erscheint, die Traditionen der Rhapsoden in würdiger Weise weiterzuführen, ein phänomenales Talent, welches mit einer hohen dichterischen Begabung ein reiches Wissen, mit einer edlen, humanistischen Lebensauffassung […] verbindet. Diese mit den hervorragendsten und schönsten Gaben des Geistes wie des Herzens ausgestattete Persönlichkeit ist der k. k. Schulrat und gewesene Gymnasialdirektor E. R. Neubauer […]".

[34] *Ibidem*, p. 33. În original: „So weit in der Geschichte der Dichtkunst beglaubigte Nachrichten über Rhapsoden und Improvisatoren zurückreichen, ist Neubauer der erste und einzige bisher bekannte Improvisator, welcher sich […] nicht bloss die Themen, sondern auch die Dichtungsart und Strophenform … vorschreiben lässt, was auf dem Gebiete der mündlichen Stegreifdichtung bisher weder erhört, noch überhaupt für möglich gehalten wurde".

[35] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann", pp. 44–45.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

a Gimnaziului din Cernăuţi, al căror diriginte era Ernst Rudolf Neubauer, îi aduc acestuia la cunoştinţă intenţia de a constitui un corp de voluntari, cerându-i să le fie conducător[36]. Neubauer prezintă petiţia studenţilor directorului gimnaziului, Stefan Wolf, şi preşedintelui Ţării Bucovinei, Franz Ritter Myrbach von Rheinfeld. Lăudându-i pentru loialitatea arătată Casei Imperiale, directorul se declară de acord cu iniţiativa lor, cu condiţia ca aceştia să nu-şi întrerupă anul şcolar, iar în cazul în care acest lucru s-ar impune, să nu ia această decizie fără acordul părinţilor. Guvernatorul Myrbach face o vizită la Gimnaziul din Cernăuţi, în timpul căreia sugerează studenţilor să mai aştepte, să urmărească evoluţia evenimentelor şi, eventual, să se înroleze în corpurile de voluntari deja incluse în armata imperială. Cinci studenţi s-au înrolat în corpul de voluntari ai armatei cezaro-crăieşti.

Alfred Klug consideră, în urma celor întâmplate mai sus, că, fiind singurul dintre profesori cu un trecut revoluţionar, Neubauer i-a influenţat pe studenţii săi cu privire la crearea unui corp de voluntari independent. De altfel, redactorul periodicului „Bukowina Zeitung" publicase deja, în 18 mai, un articol care trimitea, indirect, la acest lucru: „Ca şi prin alte părţi, în rândul popoarelor marelui Imperiu Austriac, şi în Bucovina spiritul războiului se încinge tot mai mult şi se arată tot mai puternic împotriva Prusiei. Nu lipsesc numeroşii voluntari care vor să intre în armata regulată, vilegiaturiştii şi rezerviştii ies la rampă cântând imnul ţării, iar o parte din populaţie vorbeşte deja despre constituirea unui corp propriu de voluntari"[37].

Anul 1866 a însemnat, pe lângă pierderea războiului cu Prusia, şi confruntarea populaţiei din Bucovina cu o gravă epidemie de foamete şi holeră. Printre victime se aflau şi profesori, fapt ce a amânat începerea anului şcolar pentru luna octombrie. Neubauer îşi scoate un certificat medical şi pleacă la Viena, unde reia spectacolele de improvizaţie. Acest lucru deteriorează şi mai mult relaţia sa cu directorul Gimnaziului din Cernăuţi. În plus, primeşte o telegramă prin care este înştiinţat că afacerea sa este în pragul falimentului. Ziarul încetează să mai apară la începutul anului 1868, motivul oficial fiind numărul insuficient de abonaţi, consecinţă a stării materiale precare a populaţiei. În realitate, Neubauer ar fi fost înşelat de către actorul polonez Weissflog-Dembowski, pe care îl desemnase să se ocupe de chestiunile administrative ale redacţiei şi tipografiei, care i-ar fi sustras şi vândut diverse bunuri din locuinţă. Neubauer este nevoit să vândă tot pentru a-şi plăti datoriile şi să asigure, cu mari eforturi, apariţia ziarului încă şase luni, conform contractului încheiat cu ministerul[38].

În anul 1871, Neubauer este numit profesor titular, după 21 de ani de activitate ca suplinitor, iar ministerul Învăţământului, având la cunoştinţă situaţia

[36] Alfred Klug, *Das Freiwilligenkorps der Czernowitzer Mittelschüler im Jahre 1866 (aus Archiv des Deutschen Kulturvereins in der Bukowina/Nr. 2/1931)*, în „«Der Südostdeutsche». Buchenlanddeutsche Zeitung mit ständigen Berichten über die Südostdeutschen, über und aus Südost- sowie Osteuropa und über die Bukowiner in aller Welt", Verlag der Landmannschaft der Buchenlanddeutschen, Augsburg, nr. 12, 15 decembrie 1998, p. 7.

[37] „Bukowina Zeitung", anul V, nr. 54, 18 mai 1866, p. 3.

[38] Alfred Klug, 1. Teil, „Der Mann", p. 46.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

sa materială dificilă, îi acordă un ajutor de 500 de florini. În anul următor, datorită atitudinii ostile a directorului Gimnaziului Superior, Neubauer părăseşte Cernăuţiul şi se mută la Rădăuţi. Prin ordinul ministerial nr. 10161 din 26 august 1872, este numit director interimar al gimnaziului de aici, nou-înfiinţat, şi după doi ani, prin rezoluţia imperială din 25 decembrie 1874, este numit definitiv în această funcţie[39], întrucât, conform raportului întocmit de ministrul Carl von Stremayr, „a dat dovadă de profesionalism, preocupare pentru formarea continuă, atitudine loială şi patriotică”[40].

Ca director al Gimnaziului Superior de Stat din Rădăuţi, Neubauer se afirmă ca „un pedagog excelent” şi se implică permanent în buna funcţionare a activităţii instituţiei. El este cel care înfiinţează Biblioteca profesorilor (Lehrerbibliothek), contribuind cu o donaţie de 250 de cărţi şi periodice[41].

În autobiografia sa, Neubauer arată că oraşul Rădăuţi este locul în care şi-a regăsit liniştea sufletească. Pe lângă activitatea didactică, el îşi reia aici preocupările literare. În 1876, publică epopeea *Nogaia oder die Steppenschlacht. Ein Gedenklied aus Serethland* [Nogaia sau bătălia stepei, un imn din Ţara Siretului], iar în 1882, cea mai cuprinzătoare operă poetică a sa, *Die Ideonen* [Ideonii], fragmente din care Neubauer publicase deja în 1862, în suplimentul „Sonntagsblatt”.

Călătoriile care l-au făcut cunoscut ca rapsod şi maestru al poeziei improvizate continuă. Neubauer poposeşte nu doar în Bucovina, ci trece, în 1882, prin mai multe oraşe din Boemia, apoi prin Leipzig, Görlitz şi Breslau[42].

La sfârşitul anului şcolar 1882/1883, Neubauer se pensionează. Pentru meritele sale în serviciul statului, este răsplătit cu titlul onorific de consilier şcolar. O ultimă călătorie, cea din iarna anului 1890, în Germania, este marcată de moartea soţiei sale. Neubauer se întoarce, dar nu mai reuşeşte s-o găsească în viaţă. Profund afectat, îşi lichidează averea şi se mută cu chirie în locuinţa unui prieten, funcţionarul poştal Iliuţ. Starea sănătăţii i se înrăutăţeşte, aşa încât în 17 aprilie 1890 este internat la spitalul din Rădăuţi, cu diagnosticul de *asthma cordis* şi pneumonie. La dorinţa sa, acelaşi Iliuţ îi livrează directorului Stefan Wolf o variantă refăcută a operei *Ideonii*, pregătită pentru tipar şi însoţită de câteva date privind activitatea sa poetică[43].

Ernst Rudolf Neubauer moare în 4 mai 1890. Anton Zachar, colaborator al ziarului „Bukowina” şi autorul celor mai multe dintre cronicile teatrale publicate aici, scrie în revista de literatură „Im Buchwald” un emoţionant necrolog, din care redăm fragmentul ce portretizează personalitatea scriitorului: „E. R. Neubauer a fost

[39] Vezi şi Franz Wiszniowski, *Radautz, die deutscheste Stadt des Buchenlandes*, Waiblingen, 1966, pp. 312–315.

[40] Ligia Maria-Fodor, *Învăţământul secundar din Bucovina (1861–1918)*, cap. II, „Învăţământul gimnazial în Bucovina Habsburgică”, II. 5, „Gimnaziul Superior de Stat din Rădăuţi”, p. 131.

[41] Vasile I. Schipor, „Rădăuţi, 1872–1938. Biblioteca în viaţa oraşului modern din Bucovina”, în „Anuarul Muzeului Literaturii Române”, Iaşi, anul I, p. 167.

[42] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann”, p. 50.

[43] *Ibidem*, p. 51.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

un spirit autentic de poet şi artist; el însuşi entuziasmat de frumos şi artă a ştiut, prin cuvânt şi slovă, de la catedră sau de aproape, să trezească acelaşi entuziasm şi în ceilalţi. [A fost] cel mai binevoitor şi vesel companion, un povestitor fermecător, care ştia să vorbească despre multe – cele trăite, văzute, gândite şi create – cu tâlc, căldură şi umor şi să fascineze cu conversaţiile sale, [a fost] cel cu care bărbaţii schimbau opinii cu plăcere, cel care vrăjea femeile şi fetele, care se aşeza în mijlocul gloatei de copii ce îl ascultau ore în şir, cu gurile căscate şi ochii larg deschişi, cum improviza poveşti, [a fost] un prieten sincer şi devotat, un om bun cu suflet de copil şi o inimă darnică, mereu gata să împartă din preaplinul ei tot, până la ultima picătură, până când nu a mai rămas nimic de împărţit şi de dat”[44].

În numărul de revistă dedicat lui Neubauer se publică şi câteva poezii semnate de acesta (*Der sterbende Adler*, *Frühling*, *Die Windsbraut*, *Mein Herz ist im Urwald*, *Finis*), şi o povestire (*Die Schwestern von Schipot*).

La iniţiativa unor membri de vază ai comunităţii germane din Cernăuţi (Anton Zachar, Anton Norst) şi a Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română din Bucovina, se face un apel pentru ridicarea unui monument funerar în memoria lui Ernst Rudolf Neubauer. Redacţia revistei literare „Im Buchwald”, care îi dedică acestuia un număr comemorativ, scrie, în acest sens, următoarele: „Un monument, care să arate nepoţilor noştri că Bucovina îşi onorează poeţii şi după moarte, să se ridice deasupra mormântului ca semn al stimei şi al tristeţii noastre; suntem convinşi că ţara şi oraşul, toţi cei care l-au cunoscut pe acest nobil om în viaţa sa, care îi sunt recunoscători muzei sale pentru orele frumoase, înălţătoare, vor contribui la îndeplinirea acestui frumos ţel”. Redacţia mai anunţă că se are în vedere constituirea unui comitet, care va prelua şi administra sumele donate în vederea construirii monumentului şi care va fi condus de Heinrich Klauser, consilier şcolar şi succesor al lui Neubauer în funcţia de director al Gimnaziului Superior din Rădăuţi[45].

[44] Anton Zachar, „Ernst Rudolf Neubauer in memoriam!”, în „Im Buchwald. Belletristische Zeitschrift”, editor şi redactor Isidor Oswald Nussbaum, Cernăuţi, Editura Rudolf Eckhardt, nr. 10, 1890, p. 2 ff. Vezi şi Alfred Klug, *op. cit.*, p. 52. În original: „E. R. Neubauer war eine Dichter- und Künstlernatur; selbst begeistert für das Schöne und die Kunst, wusste er in Wort und Schrift, vom Lehrstuhle wie im persönlichen Verkehr die gleiche Begeisterung in Anderen zu erwecken. Der liebenswürdigste, heiterste Gesellschafter, ein reizender Plauderer, der über Vieles: Erlebtes, Erschautes, Erdachtes und Erdichtetes mit Geist, mit Wärme und Humor zu sprechen und mit seinem Gespräche zu fesseln wusste, mit dem Männer gerne ihre Meinungen austauschten, der Frauen und Mädchen entzückte, der sich mitten in die Kinderschaar setzte, die mit offenen Mündchen und weit aufgerissenen Augen den Märchen, die er extemporierend erzählte, stundenlang lauschten, ein treuer, hingebender Freund, ein guter Mensch mit goldenem Kindesgemüt und überquellendem Herzen, der sein Letztes zu teilen und zu geben stets bereit war, bis eben nichts mehr zu teilen und zu geben war”.

[45] Anton Zachar, *op. cit.*, p. 2. În original: „Ein Denkmal, das den späten Enkeln zeigen soll, dass die Bukowina ihre Dichter auch nach dem Tode ehret, möge sich als Zeichen unserer Verehrung, unserer Trauer über die Grabstätte erheben und wir sind überzeugt, dass Land und Stadt, dass Alle, die den Edlen im Leben kannten, der seiner göttlichen Muse manche schöne, manche erhebende Stunde zu danken haben, gern ihr Scherflein zu so schönem Zwecke beitragen werden”.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

Apelul este încununat de succes şi, în 25 iunie 1891, în prezenţa unei mulţimi numeroase, monumentul cu forma unui obelisc cu înălţimea de 5 m este sfinţit şi dat în grija comunităţii oraşului Rădăuţi[46].

Austriac la origine, ajuns în Bucovina în împrejurări dificile, Ernst Rudolf Neubauer a îndrăgit locurile şi oamenii care, pentru el, au însemnat o a doua patrie, şi mai ales, a cercetat şi a îndrăgit istoria acestor meleaguri. În volumul *Erzählungen aus der Bukowina* [Povestiri din Bucovina] – despre care vom aminti, în cele ce urmează, în prezentarea operei sale –, Neubauer îi îndeamnă pe bucovineni să nu-şi uite înaintaşii şi trecutul. Amintind despre voievodul Dragoş şi vremea Principatului Moldovei, el scrie: „Închină-te cu teamă în faţa acestui moment istoric, locuitor al Bucovinei. De la începutul veacurilor şi până în ziua de astăzi, el a fost singurul moment când această patrie a ta, Bucovina, a fost un stat de sine stătător, cu aproape aceleaşi graniţe pe care le are acum”[47]. De asemenea, aminteşte de Ștefan cel Mare şi de Mănăstirea Putna, pe care a vizitat-o încă din vara anului 1850, înainte de a veni definitiv în Bucovina, şi care a rămas pentru el „perla şi floarea de nu-mă-uita a Bucovinei, din adânca singurătate a pădurii, (..) unde istovitul erou şi întemeietor, la apusul vieţii sale zbuciumate, şi-a găsit liniştea şi mormântul. Mormântul său! – Nu uita să vii măcar o dată în timpul vieţii tale la acest mormânt, fiu al Bucovinei!”[48]

În continuare, ne vom referi la activitatea literară a lui Ernst Rudolf Neubauer. Preocupările sale în acest domeniu (poezie, proză şi teatru) s-au concretizat în volume tipărite, texte publicate în diverse reviste sau antologii şi lucrări care au rămas în manuscris.

Dintre cele publicate, menţionăm, mai întâi, volumul de versuri intitulat *Schilf und Weide*[49] [Stuf şi pajişte], realizat împreună cu fratele său, Maximilian, apărut în 1847. Lucrarea reuneşte, în cele 280 de pagini, versuri care elogiază viaţa, creaţia, divinitatea, muza poeziei, copilăria, prietenia, iubirea. Poeziile sunt structurate în cinci cicluri: *Aus der Ferne* [Din depărtare], *Gefesselte Gedichte* [Poezii captive], *Freudenklänge* [Răsunete de bucurie], *Sonetten* [Sonete] şi *Anhang* [Anexă]. Volumul apare în format elegant, de lux, dar nu se bucură de recenzii foarte bune. Neubauer însuşi observa critic, mulţi ani mai târziu, că aceste poezii ar

[46] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann”, p. 54.

[47] *Ibidem*; Ernst Rudolf Neubauer, *Erzählungen aus der Bukowina*, Viena, 1874, p. 13. În original: „Beuge dich in Ehrfurcht vor diesem Geschichtsmomente, Bewohner der Bukowina. Er ist vom Anfange aller Geschichte bis zum heutigen Tage der einzige Moment, wo dieses dein Heimatland Bukowina ungefähr mit denselben Grenzen, die es gegenwärtig hat, ein eigener Staat war”.

[48] Alfred Klug, *op. cit.*, 1. Teil, „Der Mann”, pp. 17–18, nota 2. În original: „[…] in tiefer Waldeinsamkeit die Perle und das Vergissmeinnicht der Bukowina, das Kloster Putna, in welchem der müde Held und Gründer am Abend seines reichbewegtes lebens die Ruhe und sein Grab gefunden hat. – Sein Grab! Unterlasse es nicht, während deines Lebens wenigstens einmal zu diesem Grabe zu pilgern, Sohn der Bukowina!”.

[49] *Schilf und Weide. Dichtungen von den Brüdern Neubauer*, herausgegeben von Ernst Rudolf Neubauer, Wien, 1847, 280 p.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

fi fost „păcate poetice”[50] ale tinereţii; cu toate acestea, ele rămân valoroase sub aspect documentar, pentru că se constituie în volumul său de debut.

În 1849, apare volumul *Österreichisch-patriotische Lieder*[51] [Poezii patriotice austriece], dedicat împăratului Franz Josef. Colecţia conţine 15 poezii, evident, cu tematică patriotică, pro-monarhistă: *Widmung* [Dedicaţie]; *An Franz Josef I. von Österreich* [Lui Franz Josef I al Austriei]; *Gruss* [Salut]; *Sonette an Franz Josef I.* [Sonete către Franz Josef I]; *Zur Thronbesteigung seiner Majestät Franz Josef I., Kaisers von Oesterreich* [Cu prilejul înscăunării Majestăţii Sale Franz Josef I]; *Zur Ankunft Franz Joseph I. in Wien* [Cu prilejul sosirii lui Franz Josef I la Viena]; *An Österreich* [Austriei]; *Kriegs- und Schlachtlied für den österreichischen Wehrmann* [Cântec de război pentru combatantul austriac]; *Österreichische Volkshymne* [Imnuri naţionale austriece]; *Für das Vaterland* [Pentru patrie]; *Treuruf für das grosse, einige Österreich* [Apel la loialitate pentru marea, singura Austrie]; *Zu den Waffen* [La arme]; *Trinklied für österreichische Waffenbrüder* [*Cântec de pahar pentru camarazii de arme austrieci*]; *Der Isther* [Ister]; *Zur Leichenfeier Seiner Kaiserl. Hoheit des Erzherzogs Karl von Oesterreich* [La prohodul Alteţei Sale Imperiale, arhiducele Karl de Austria]; *Rhein und Donau* [Rinul şi Dunărea]. Volumul poartă dedicaţia „Dem ersten Ritter seiner Zeit in tiefster Treue gewidmet von dem Verfasser” [Dedicat cu deplin devotament, de către autor, întâiului cavaler al vremii sale]. Nici aceste versuri nu sunt, din punct de vedere artistic, cele mai reuşite[52], dar ele poartă amprenta unei perioade din viaţa autorului, care a contribuit la evoluţia sa ulterioară ca scriitor.

În 1855, Neubauer publică la Viena alte două volume de poezii. Primul, în ediţie de buzunar, poartă titlul *Die vier Himmelsgegenden der Ehe* [Cele patru puncte cardinale ale căsătoriei], este dedicat soţiei sale, Amalie Diener şi are două capitole: *Est şi sud* şi *Nord şi vest*. Unele versuri se referă la Amalie, altele tratează tema iubirii şi a căsătoriei în general[53].

Celălalt volum, *Lieder aus der Bukowina*[54] [Cântece din Bucovina], poartă dedicaţia „Janko Freiherrn von Mustazza etc. etc. etc. in Freundschaft gewidmet”

[50] Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, „Der Dichter”, p. 41.

[51] *Österreichisch-patriotische Lieder*, gedichtet von E. R. Neubauer, gedruckt bei den P. P. Mechetaristen, Wien, 1849.

[52] Alfred Klug, referindu-se la stilul şi calitatea versurilor din acest volum, precizează că: „Dintre toate aceste cântece care abundă în entuziasm monarhic şi dragoste de patrie, singura poezie care surprinde cât de cât plăcut este *Cântec de pahar pentru camarazii de arme austrieci* […]”. Vezi Alfred Klug, *op. cit.*, 2. Teil, *Der Dichter*, p. 43. În original: „Das einzige Gedicht, das unter all diesen von Monarchenbegeisterung und Vaterlandsliebe triefenden Liedern etwas angenehmer absticht, ist das *Trinklied für österreichische Waffenbrüder* […]”.

[53] Alfred Klug, „Ernst Rudolf Neubauer als Dichter und Schriftsteller” (în continuare se va cita: Alfred Klug, „Ernst Rudolf Neubauer”), în „Südostdeutsche Forschungen”, IV. Jahrgang, Heft 3–4, Dezember 1939, im Auftrage des Südostinstituts München, geleitet und herausgegeben von Fritz Valiavec, Verlag von S. Hirzel in Leipzig, p. 602.

[54] *Lieder aus der Bukowina* von Ernst Rudolf Neubauer, Wien, 1855, in Commission bei Friedrich Manz in Wien.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

[baronului Iancu Mustaza, cu prietenie]. Are 143 de pagini şi este structurat în patru părţi: *Cartea întâi* (26 poezii), *Cartea a doua* (23 poezii), *Cartea a treia* (9 poezii) şi *Cartea a patra* (28 poezii). Dintre acestea, doar două amintesc de Bucovina: *Der Reiterbrunnen bei Dorna* [Fântâna călăreţilor la Dorna] şi *Auf der goldenen Bistrizza* [Pe Bistriţa Aurie]. În rest, temele şi motivele abordate includ: armonia cu natura, oameni simpli în diverse ipostaze (pescarul, pelerinul, călătorul, vânătorul), meditaţia asupra trecerii timpului etc. Lirica sa stă sub influenţa unor autori precum J. W. Goethe, Friedrich Schiller, Nikolaus Lenau sau Heinrich Heine.

Neubauer a făcut o selecţie a celor mai bune creaţii ale sale şi le-a reunit într-o lucrare amplă, de 334 de pagini, numită *Cantavita*[55]. Aceasta a rămas în manuscris, în ciuda eforturilor sale de a o publica. În această colecţie, la care a lucrat în anul 1883, după pensionare, a inclus poezii publicate anterior (de ex. din volumul *Lieder aus der Bukowina*), dar şi unele nepublicate (ciclul *Der Legionär*, balada *Alexander und Timotheus*, epopeea *Darius*, scrisă în ritm trohaic şi inspirată din faptele haiducului Darie în Bucovina, la începutul secolului al XIX-lea etc.)[56], însoţite de observaţii şi notiţe biografice.

Neubauer nu se limitează doar la genul liric, ci îl abordează şi pe cel epic. Semnificativă în acest sens este epopeea *Nogaia oder die Steppenschlacht. Ein Gedenklied aus Serethland* [Nogaia sau bătălia stepei. Un imn din Ţara Siretului], publicată în 1875 la Rădăuţi, care evocă presupusă invazie mongolă în Bucovina în 1292[57]. Având 226 de strofe, epopeea este considerată „artistic desăvârşită" sub aspectul conţinutului, al formei şi al imaginilor poetice[58].

Opera literară considerată a fi cea mai importantă din creaţia lui Ernst Rudolf Neubauer este epopeea *Das Ideonenlied oder Ardas Fahrt und Hochzeit.* [Cântecul Ideonilor sau Călătoria şi nunta lui Arda]. Din cele 30 de cânturi, Neubauer a publicat o parte în suplimentul literar al periodicului „Bukowina. Landes- und Amtszeitung", „Sonntagsblatt zur Unterhaltung und Belehrung" (nr. 1–12, ianuarie – decembrie 1862). Poemul se publică în 1882, în Hamburg, la Editura Richter, cu modificări importante (50 de cânturi, în total 621 de strofe)[59]. În ultimul an de viaţă, Neubauer revizuieşte încă o dată lucrarea, dar aceasta nu mai vede lumina tiparului. Rămâne în manuscris şi ajunge, după moartea sa, în posesia profesorului Karl Wolf[60].

[55] Manuscrisul a intrat în posesia lui Alfred Klug prin intermediul profesorului August Nibio din Rădăuţi. Vezi Alfred Klug, *op. cit.*, I. Teil, „Der Mann", p. 8; August Nibio, „Autobiographisches von E. R. Neubauer", în „Die Heimat", II. Jahrgang, Nr. 26, 31. August 1921, pp. 2–4. Articole biobibliografice despre E. R. Neubauer, semnate de August Nibio, au fost publicate şi în „Czernowitzer deutsche Tagespost", anul VII, nr. 1919 din 24 iulie 1930, p. 5; nr. 1922 din 27 iulie 1930, p. 2; nr. 1985 din 11 octombrie 1930, p. 3; nr. 1991 din 18 octombrie 1930, p. 3; nr. 1992 din 19 octombrie 1930, p. 3.

[56] Alfred Klug, *op. cit.*, p. 629.

[57] Vezi şi Petra Knápková, *Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Iglaus.* Dissertationsarbeit, Olomouc, 2010, p. 362.

[58] Alfred Klug, *op. cit*., p. 628.

[59] *Ibidem*, p. 887.

[60] Idem, *Ernst Rudolf Neubauer. Der Mann und das Werk*, I. Teil, „Der Mann", p. 51.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

Neubauer înţelege prin *ideoni* oamenii purtători de idei creatoare, care luptă împotriva forţelor întunericului. Întregul poem este o alegorie a cosmogoniei biblice, ai cărei eroi, serafimii Arda şi Ardur, reprezentări ale esenţei feminine, respectiv masculine, sunt izgoniţi din paradis şi condamnaţi să trăiască pe pământ. Ei devin părinţii primilor oameni, ai *ideonilor* şi ai urmaşilor lor. Poemul este un tablou evolutiv al rasei umane, în care Neubauer abordează teme precum obiceiurile şi tradiţiile diverselor popoare, religia, organizarea politică şi socială, realizările *ideonilor* în planul culturii materiale şi spirituale etc. Nu ezită să-şi expună, între altele, şi idealurile republicane din tinereţe sau să demasce neajunsurile sociale ale timpului. Motivele frecvent invocate de autor – care amintesc de diverşi alţi scriitori, precum Milton, Goethe, Schelling sau filosofi, de la Platon, Aristotel, Sf. Augustin, Pinoza, Leibnitz, Kant, Schopenhauer şi până la filosofia indiană – sunt meditaţia asupra trecerii timpului, problema destinului, libertatea voinţei, opoziţia dintre spirit şi materie.

Dintre lucrările în proză, menţionăm volumul *Erzählungen aus der Bukowina*[61] [Povestiri din Bucovina]. Acesta conţine nuvela *Roxolan und Carpa* [Roxolan şi Carpa] şi povestirile *St. Johannes Novus* [Sf. Ioan cel Nou] şi *Der schwarze Woiwode* [Voievodul negru], în care autorul combină informaţiile istorice cu elemente de ficţiune, precum şi alte două povestiri, *Die Schwestern von Schipot* [Surorile din Șipote] şi *Hahn und Henne* [Cocoş şi găină], care sunt inspirate din basmele populare bucovinene[62]. La finalul volumului, Neubauer face precizarea că vor urma încă două volume de povestiri, al doilea fiind deja pregătit pentru tipar, dar acestea nu vor mai apărea, excepţie făcând textele care se publică separat, în alte reviste din Bucovina[63].

Neubauer este şi autorul a două lucrări aparţinând genului dramatic. Prima este comedia *Das Mädchen von Kaliczanka oder der Schlüssel* [Fata din Caliceanca sau Cheia], o piesă de moravuri rămasă în manuscris, a cărei acţiune se petrece în Moldova. Piesa s-a jucat la Cernăuţi, în 10 martie 1865, anunţul fiind făcut în aceeaşi zi în ziarul „Bukowina”[64]. În numărul următor, din 12 martie, Neubauer publică şi o scurtă cronică, arătând că este vorba despre „o lucrare de debut”, realizată în 14 zile, pentru care actorii au avut la dispoziţie doar 4 zile pentru a-şi repeta rolurile. Deşi prestaţia lor a lăsat, pe alocuri, de dorit, piesa s-a bucurat de aprecierea publicului.

[61] Ernst Rudolf Neubauer, *Erzählungen aus der Bukowina*, Czernowitz, 1869.

[62] Alfred Klug, „Ernst Rudolf Neubauer”, pp. 630–640.

[63] „Das Geschenk des Feuer-Königs” [Darul regelui focului], în *Buchenblätter. Jahrbuch für deutsche Literaturbestrebungen in der Bukowina*, herausgegeben von Wilhelm Cappilleri, Czernowitz, 1864, pp. 136–142; „Bärengeschichten” [Poveşti cu urşi], în „Buchenblätter. Jahrbuch für deutsche Literaturbestrebungen in der Bukowina”, I. Jahrgang, herausgegeben von Karl Emil Franzos, Czernowitz, 1870; „Gottes Fügung. Kriminalnovelle aus der Bukowina” [Pedeapsa lui Dumnezeu. Nuvelă poliţistă din Bucovina] în ibidem şi în „Deutscher Kalender für die Bukowina”, Czernowitz, 1930; „Am Tage des Chrams” [De hram], în „Bukowiner Hausblättern”, herausgegeben von Heinrich Nadler, Czernowitz, 1873. Vezi: Alfred Klug, *op. cit.* pp. 640–641.

[64] „Bukowina. Landes- und Amtszeitung”, nr. 30 din 10 martie 1865, p. 3; idem, nr. 31 din 12 martie 1865, p. 3.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

A doua lucrare este drama în trei acte *Der Handel um die Seele* [*Negoţ cu sufletul*], care pune în scenă secvenţe din viaţa negustorilor evrei. Aceasta din urmă se publică la Cernăuţi, în 1886[65].

Ernst Rudolf Neubauer a avut preocupări şi în domeniul cercetării istoriei. La Cernăuţi publică două lucrări: *Versuch einer Darstellung nach Quellen für die Beziehungen zwischen Polen und Oesterreich zur Zeit Maximilians II. und seines Sohnes Maximilian des Deutschmeisters* [Încercare de prezentare, pe baza surselor, a raporturilor dintre Polonia şi Austria în timpul lui Maximilian al II-lea şi a fiului său, Maximilian der Deutschmeister] (1870) şi *Ueber die Teilnahme normännischer Fürsten am ersten Kreuzzuge und die von manchen Historikern angeführten Folgen dieser Teilnahme für die normännischen Staaten* [Despre participarea principilor normanzi la prima cruciadă şi urmările acestei participări pentru statele normande, în viziunea unor istorici] (1872)[66].

În timpul cât a fost director al Gimnaziului Superior de Stat din Rădăuţi, Neubauer a publicat mai multe studii în anuarul acestei instituţii, şi anume: *Grundzüge zur Geschichte von Serethland*[67] [Caracteristici fundamentale ale istoriei Țării Siretului]; *Anakreon von Theos. Sein Leben und Dichten. Literatur seiner erhaltenen Lieder, von dem Erscheinen der ersten gedruckten Herausgabe derselben durch Henricus Stephanus in Paris im Jahre 1554 bis auf das Jahr 1876*[68] [Anacreon din Teos. Viaţa şi opera sa poetică. Literatură despre poemele sale păstrate, de la apariţia primei ediţii tipărite a acestora, realizată de Henricus Stephanus la Paris, în anul 1554, până în anul 1876]; *Das Gudrunlied* [Cântecul lui Gudrun]; *Ueber Gottfrieds von Strassburg Tristan* [Despre „Tristan" al lui Gottfried von Strassburg][69]; *Constantin Brancoveanu, Wojwode der Walachen* [Constantin Brâncoveanu, voievodul valahilor] şi *Basedow und seine Gedanken über das Schulwesen* [Basedow şi ideile sale despre sistemul şcolar][70]. Ultimele două studii se publică şi într-un volum, la Cernăuţi, în 1879[71].

Aceste lucrări nu au pretenţia rigorii ştiinţifice şi documentare, condiţii necesare oricărui demers de cercetare istorică[72]. Dimpotrivă, chiar în expunerea faptelor şi a informaţiilor de natură istorică, scriitorul nu a renunţat la a adăuga

[65] Alfred Klug, *op. cit*., pp. 641–642. Nu ştim dacă a existat şi o reprezentaţie a acestei piese.

[66] *Ibidem*, p. 933.

[67] Ernst Rudolf Neubauer, „Grundzüge zur Geschichte von Serethland", în „Erste Jahresschrift des Staats-Gymnasiums in Radautz für das Schuljahr 1873–74", herausgegeben von der Direktion der Anstalt, 1874, pp. 1–37.

[68] Alfred Klug, *op. cit.* Studiul apare în anuarul gimnaziului din Rădăuţi pentru anul şcolar 1875–1876.

[69] *Ibidem.* Cele două studii se publică în anuarul gimnaziului din Rădăuţi pentru anul şcolar 1876–1877.

[70] Ernst Rudolf Neubauer, „Basedow und seine Gedanken über das Schulwesen", în „Vierte Jahresschrift des Staats-Gymnasiums in Radautz für das Schuljahr 1878–79", verfasst und herausgegeben von dem Direktor der Anstalt, Ernst Rudolf Neubauer, 1879, pp. 1–37.

[71] D. Vatamaniuc, *op. cit.*, p. 242.

[72] Alfred Klug arată că unele lucrări, ca de pildă „Grundzüge zur Geschichte von Serethland", conţin multe erori, iar altora le lipsesc referinţele bibliografice. Vezi: Alfred Klug, *op. cit.*, pp. 938–939.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)

elemente din imaginaţia sa, deoarece, aşa cum spune Alfred Klug, „el a fost, înainte de toate şi pentru totdeauna, poet”[73].

Considerat „unul dintre primii poeţi de expresie germană din Bucovina”[74], om cu o cultură vastă, susţinător şi prieten al tinerelor talente literare, profesor şi pedagog dedicat, pasionat de istoria meleagurilor care i-au devenit a doua patrie, Ernst Rudolf Neubauer rămâne în memoria posterităţii prin contribuţia valoroasă la dezvoltarea culturală a Bucovinei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Die feierliche Enthüllung des Grabdenkmales Neubauers
am Friedhofe in Radautz (25. Juni 1891)

Links vom Denkmal, in öſterreichiſcher Beamtenuniform mit ſchwarzer Brille, ſteht Gymnaſialdirektor Heinrich Klauſer, weiter nach links Bürgermeiſter Marin, rechts vom Denkmal der Bezirkshauptmann Wilhelm Rottenburg.

Dezvelirea monumentului funerar închinat lui Ernst Rudolf Neubauer,
în cimitirul din Rădăuţi, la 25 iunie 1891[75].
Sursa: „Südostdeutsche Forschungen”, IV. Jahrgang, Ergänzungsheft, 1939, im Auftrage
des Südostinstituts München, geleitet und herausgegeben von Fritz Valiavec,
Verlag von S. Hirzel in Leipzig, p. 895.

[73] *Ibidem*, p. 939. În original: „Er war vor allem und immer wieder Poet”.

[74] Horst Fassel, „Mihai Eminescu şi profesorul de istorie Ernst Rudolf Neubauer”, în „Hierasus”, anul I, nr. 40, 1978, p. 488. Vezi file:///C:/Users/User/Downloads/Hierasus-I-1978-40.pdf (2.09.2019).

[75] În stânga monumentului, în uniformă de funcţionar austriac, se află directorul Gimnaziului din Rădăuţi, Heinrich Klauser, în stânga lui, primarul oraşului, Gheorghe Marin, iar în dreapta monumentului, prefectul Wilhelm Rottenburg.

BDD-A32650 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:41 UTC)